

Asia: VN/25733/2021-OKM-334

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Tavoite 1 - Suomi kehittyy demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Tavoite on perusteltu ja kuvaa hyvin digitalisaation laaja alaisia yhteiskunnallisia vaikutuksia demokratiaan, osallisuuteen ja luottamukseen. Suomen. Digitaaliset perus ja lukutaidot, mukaan lukien tekoälyyn ja dataan liittyvä ymmärrys ja vastuullinen toimijuus, ovat olennaisia paitsi kansalaisvaikuttamisen myös yritysten toimintaedellytysten, työllistämisen ja kilpailukyvyn näkökulmasta.

Tavoitteessa on muotoiltu tulevaisuuden tarpeet seuraavasti: "Tulevaisuudessa inhimilliset ominaisuudet ja taidot korostuvat entisestään." Työelämän näkökulmasta lisäisimme sanan "luovat" (taidot) korostuvat entisestään.

Tavoitteen toimeenpanossa on olennaista varmistaa, että digiosaamisen kehittäminen tavoittaa myös työikäisen väestön ja yrittäjät, joiden osaamisen kehittäminen tapahtuu pääosin työn ohessa.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Ensimmäisen avaintuloksen arjen kuvailusta puuttuu työ ja työelämätaidot. Jo nyt digikyvykyys on kriittinen työelämätaito, joka korostuu mm. koulutustaustan, valitun toimialan, iän ja asuinpaikan mukaan.

Tavoite 2 - Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita kestävästi ja tuottavasti on vahva.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Tavoite on keskeinen ja vastaa hyvin nopeasti muuttuvan teknologisen toimintaympäristön vaatimuksiin. Suomen Yrittäjät korostaa, että teknologioiden omaksumisen ja soveltamisen edellytykset ovat pk-yrityksissä usein rajallisemmat kuin suurissa organisaatioissa. Siksi tavoitteessa tulisi painottaa nykyistä vahvemmin yritysten ja organisaatioiden moninaisuutta, joka moninaistaa myös digikyvykyyyden taitotarpeita. Pienemmissä organisaatioissa tarvitaan laaja-alaisempia digitaitoja tekemään moninaisempia tehtäviä, kuin isommissa organisaatioissa tai syväosaamista vaativissa tehtävissä.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Avaintulokset ovat pääsin kattavia. Osaamisen hyödyntämistä pk-yrityksissä, samoin kuin osaamisen siirtymistä tutkimuksesta yritysten käyttöön, olisi perusteltua edelleen korostaa. Lisäksi on tärkeää painottaa tavoitteena uusien yritysten, työpaikkojen ja kasvun syntymisen osaamisen avulla. Monipuolinen osaaminen ja TKI-toiminta ei vain kehittä nykyisiä organisaatioita, vaan sen tulisi synnyttää uusia yrityksiä Suomeen.

Tavoite 1 - Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastruktuuri tukevat yritysten arvonluontia ja ratkaisujen skaalautuvuutta.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Tavoite on oikein asetettu. Suomen Yrittäjät korostaa, että datatalouden kehittämisessä on varmistettava pk-yritysten tosiasialliset mahdollisuudet osallistua ja hyödyntää dataa ilman kohtuutonta hallinnollista tai kustannuksellista rasitetta. Lisäksi on ensiarvoisen tärkeää edesauttaa yritysten ja sektorien välinen datanvälitys. Tavoitteessa ei ole kuvailtu kenelle datan tulee olla saavutettavaa ja miten.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lisäksi selontekoon tulisi kirjata tavoite eurooppalaisen yrityslompakon toimintaedellytyksistä. Yrityslompakon aidon saavutettavuuden ja käytön edellytys on, että julkinen sektori ja etenkin lupa- ym. viranomaiset ottavat lompakon käyttöön helpottaakseen yritysten asiointia. Yrityslompakon käyttöönottoa tulee tarkastella nimenomaan yritysten asiointiprosessien näkökulmasta: keskeisintä on tilastoida, väheneekö yritysten tarve toimittaa samoja tietoja eri viranomaisille ja nopeutuuko lupien, ilmoitusten ja raportoinnin käsittely.

Avaintuloksissa tulisi myös huomioida pk yritysten tukeminen datan hyödyntämisessä, mukaan lukien selkeä ohjeistus, yhteentoimivuuden ratkaisujen käytännön toteutus (kuten yrityslompakot) ja hallinnollisen taakan minimointi.

Tavoite 2 - Tietoliikenneyhteydet ovat kattavat, turvalliset ja kestävät.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kattavat ja toimintavarmat tietoliikenneyhteydet ovat välttämättömiä yritystoiminnan, etätyön ja digitaalisten palveluiden saatavuuden kannalta koko maassa. Erityisesti pk-yrityksille ja alueelliselle elinvoimalle yhteyksien saatavuus on kriittinen kysymys.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Palvelin- ja laskentainfrastruktuurit ovat energiatehokkaita ja vastaavat julkisten palveluiden, yritysten ja tutkimuksen tarpeita.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Tavoite on tärkeä Suomen kilpailukyvyn ja teknologisen kehityksen kannalta. Suomen Yrittäjät korostaa, että infrastruktuuri-investointien tuottamat hyödyt tulee varmistaa myös pk-yritysten käytettäväksi, ei ainoastaan suurten toimijoiden ja tutkimuksen tarpeisiin. Infrastruktuurien saavutettavuus tulisi merkitä tavoitteen kuvaukseen.

Suomen Yrittäjät katsoo, että tavoitteen sisältö ja painotukset edellyttävät tarkentamista. Erityisesti datakeskusten roolia käsitellään tavoitteessa liian yleisluontoisesti ja kritiikittömästi, ikään kuin kaikki datakeskusinvestoinnit olisivat automaattisesti korkean lisäarvon investointeja ja Suomen taloudelle tai digitaaliselle kehitykselle selvästi myönteisiä. Näin ei ole.

Datakeskusinvestointien vaikutukset riippuvat ratkaisevasti siitä, millaiseen toimintaan, omistusrakenteeseen ja ekosysteemiin ne kytkeytyvät. Merkittävä osa nykyisestä datakeskuskapasiteetista on luonteeltaan perusinfrastruktuuria, jonka taloudellinen lisäarvo, pysyvä työllisyysvaikutus ja kotimainen arvonnisa jäävät usein vaatimattomiksi suhteessa erittäin suureen sähkönkulutukseen.

Tavoitteen tulisi painottaa infrastruktuureja, jotka aidosti tukevat suomalaisten yritysten, ja erityisesti pk-yritysten, digitalisaatiota, data- ja tekoälysovellusten kehittämistä, tutkimusta sekä eurooppalaista teknologista omavaraisuutta. Pelkkä konesalikapasiteetin lisääminen ilman selkeää kytkentää kotimaiseen tai eurooppalaiseen arvonnluontiin ei täytä tätä tavoitetta.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Suomen Yrittäjät esittää, että avaintulos 3 poistetaan digikompassista.

Perusteluina todetaan, että datakeskusten määrittely "korkean lisäarvon" investoinneiksi on ongelmallista ilman selkeitä ja mitattavia kriteereitä. Datakeskukset eivät lähtökohtaisesti tuota

korkeaa arvonlisää, pysyvää työllisyyttä tai tue suoraan suomalaisten yritysten digikehitystä. Suuri osa investointien arvosta valuu ulkomaille laitehankintojen ja omistusrakenteiden kautta, ja pysyvien työpaikkojen määrä on vähäinen suhteessa sähkönkulutukseen.

Lisäksi datakeskusten merkittävä ja tasainen sähkönkulutus aiheuttaa sähkömarkkinariskejä. Sähkön hinnan nousu ja saatavuusongelmat heikentävät suoraan suomalaisten pk-yritysten ja teollisuuden kilpailukykyä. Datakeskusten sähkökäytöllä on selkeä vaihtoehtoiskustannus: sama fossiiliton sähkö voitaisiin kohdentaa korkeamman jalostusarvon teolliseen ja teknologiseen tuotantoon, jolla on suurempi kotimainen arvonlisä ja työllisyysvaikutus.

Suomen Yrittäjät korostaa, että mitkä tahansa datakeskusinvestoinnit eivät automaattisesti johda digitaalisen siirtymän, tekoälykehityksen tai kilpailukykyyn vahvistumiseen. Datakeskuspolitiikassa tarvitaan selkeää valikointia ja vastikkeellisuutta. Digikompassin tasolla tämä tarkoittaa, ettei yleistä datakeskustavoitetta tule sisällyttää avaintuloksiin ilman täsmällisiä rajauksia ja ehtoja.

Digikompassin painopisteen tulisi olla laskenta- ja datainfrastruktuureissa, jotka tukevat tutkimusta, yritysten innovaatiotoimintaa ja eurooppalaista tekoälyekosysteemiä. Yleinen kirjaus datakeskusten lisäämisestä ei edistä näitä tavoitteita ja voi ohjata politiikkaa kansantaloudellisesti tehottomaan suuntaan.

Tavoite 1 - Digitalisaatio ja dataperustainen arvonluonti etenee yrityksissä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Tavoite on digikompassin ytimessä, mutta keskittyy liikaa korkean digikyvykkyyden, teknologia-alan yrityksiin. Suomen Yrittäjät korostaa, että pk-yritysten digitaalisen transformaation tukeminen on ratkaisevaa talouden uudistumisen ja tuottavuuskehityksen kannalta. Jotta koko yrityskehitys voi olla kilpailukykyinen, on tuettava digikyvykkyyttä myös horisontaalisesti, ei vain edelleen vahvistaa jo vahvimpia.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky paranee uusien teknologioiden onnistuneen käyttöönoton myötä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Uusien teknologioiden soveltaminen on olennainen tapa lisätä yritysten tuottavuutta. Osaajien, kansainvälisyyden ja osaamiskeskittymien lisäksi tämän toteutuminen edellyttää tasapainoista ja ennakoitavaa sääntelyä sekä tehokkaita TKI-yhteistyörakenteita, jotka huomioivat myös pk-yritysten tarpeet.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitaaliset julkiset palvelut toimivat yhteentoimivina palvelukokonaisuuksina mahdollistaen sujuvan asioinnin ja korkean tuottavuuden.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Arvostamme julkisten palvelujen jatkuvaa kehittämistä elämäntapahtumalähtöisiksi sekä viranomaisten välisen tiedonkulun parantamista. Tavoitteisiin voisi kuitenkin vahvemmin sisällyttää lopullisen päämäärän: yhden luukun palvelumalli. On tärkeää, että jokainen käyttäjäryhmä löytää tarvitsemansa tuen, vastaukset ja oikeat palvelut yhdestä paikasta. Vaikka viranomaistoiminnan tehokkuuden kasvattaminen on ensiarvoisen tärkeää, sitä tulisi tavoitella ennen kaikkea tekemällä palveluista helpommin saavutettavia ja räätälöityjä eri asiakasryhmille, kuten yrittäjille. Nykytilanteessa yrittäjät joutuvat asioimaan liian monen eri viranomaisen kanssa ja toimittamaan samoja tietoja useaan otteeseen. Samalla monet julkiset palvelut, kuten lupaprosessit, voivat olla kovin hitaita. Siksi olennaista on kirjata päätavoitteeksi, että tulevaisuudessa kaikki julkiset palvelut toteutetaan yhden luukun periaatteella.

Suomen Yrittäjät esittää, että yhden luukun palvelumalli kirjataan digikompassin keskeiseksi poikkihallinnolliseksi päämääräksi.

Tavoite 2 - Julkinen hallinto hallitsee yhteiskunnan keskeisten toimintojen datan, teknologian ja infrastruktuurit turvallisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti varmistaen yhteiskunnan toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Julkinen hallinto toimii tuottavasti tekoälyä sekä uusia digiteknologioita hyödyntäen.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

1 kyllä, täysin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Ovatko siinä esitetyt digitalisaation johtamisen ja yhteistyön periaatteet perusteltuja osia osana Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Poikkihallinnollinen johtamismalli on tarpeellinen ja luvussa on onnistuneesti kuvailtu tavoitteet yhteistyölle. Luvusta kuitenkin puuttuu konkreettiset ratkaisut ja kehitysmallit. Luvussa ei myöskään oteta kantaa, miten nämä yhteistyömallit rakennetaan digitoimiston yhteyteen tai missä määrin. Esimerkiksi yritysten ja elinkeinoelämän rooli tulisi kytkeä vahvemmin pysyväksi osaksi yhteistyörakenteita, jos tavoitteena on aito yhteiskehittäminen.

Digikompassin tavoitteiden ja avaintulosten kokonaisuus

Puuttuuko digikompassin tavoitteista ja avaintuloksista yleisesti jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Digikompassi on kokonaisuutena johdonmukainen. Suomen Yrittäjät kuitenkin esittää Infrastruktuuri ja data-luvun tavoitteen 3 avaintulosta 3 poistamista.

Tuloksellisuuden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Mitä mittareita tunnistatte tavoitteiden ja avaintulosten etenemisen mittaamiseen?

Tavoitteiden ja avaintulosten etenemiseen on monia mittareita. Suomen Yrittäjät esittää seuraavia:

Yritykset ja kilpailukyky

- pk-yritysten digikypsyys ja tekoälykyvykyys
- pk-yritysten osuus, jotka hyödyntävät digitaalisia ratkaisuja tai tekoälyä liiketoiminnan ydinprosesseissa
- uusien datatalouteen tai tekoälyyn perustuvien yritysten ja liiketoimintojen määrä
- pk-yritysten TKI-yhteistyöhön osallistumisen aste (pk-yritysbarometri)
- hallinnollisen taakan kehitys yrityksissä

Julkinen hallinto ja palvelut

- yritysten kokema asiointiin kuluva aika keskeisissä lupa- ja raportointiprosesseissa
- julkisten digipalveluiden yritysasiakastytyväisyys
- niiden viranomaisprosessien osuus, joissa yritystiedot hyödynnetään ilman uutta tietojen toimittamista
- uusien teknologioiden käyttöönottotasot eri sektoreilla

Data ja infrastruktuuri

- avoimen ja uudelleenkäytettävän julkisen datan hyödyntämisaste yritystoiminnassa

Poikkihallinnollinen johtaminen

- yritysten ja elinkeinoelämän edustajien osallistuminen digikompassin toimeenpanorakenteisiin

Miten digikompassin vaikuttavuutta tulisi Suomen tasolla mitata?

Pk-yritysten osalta digikompassin vaikuttavuutta tulee arvioida sen perusteella, miten digikompassi parantaa yritysten tuottavuutta, kilpailukykyä ja kasvumahdollisuuksia Suomen tasolla.

Toimintaympäristön kuvaus

Geopoliittinen ja taloudellinen toimintaympäristö

-

Turvallisuus ja resilienssi

-

Kriittiset teknologiat ja innovaatiot

-

Hyvinvointi ja yhteiskunnalliset muutokset

-

Digitalisaation ja datatalouden sääntely

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Uudet teemat

Tekoäly

-

Turvallisuus

-

Hyvinvointi

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Digikompassin kokonaisuus

Miten arvioisit digikompassia kokonaisuutena?

Digitaalinen kompassi muodostaa vahvan strategisen kehyksen. Sen onnistuminen edellyttää kuitenkin määrätietoista toimeenpanoa ja tarkkoja vaikutusarviointeja.

Muut kommentit

Mikäli kommentti ei sovellu lomakkeen muihin asiakohtiin, voit jättää sen tähän.

-

Nyroos Maria
Suomen Yrittäjät ry